

Lezen als communicatie-analyse

1 januari 1995

Auteur: John B. Vorenkamp

Volume: 26

Nummer: 6

Pagina's: 285-292

Documenten

- [moer_jrg26_058.pdf](#)

recensie het werkterrein van respectievelijk Hans Hulshof en Ton Hendrix vanuit didactisch perspectief gezien omvat de John B. Vorenkamp gepropageerde leesprocedure vijf stappen die de leerkracht samen met de leerlingen zal lezen als moeten nemen communicatieanalyse en voorbereiding bij eerste lezing c) studerend lezen en samenvatten studievaardigheden in de Ton Hendrix Hans Hulshof leesvaardigheden in de verwerking en de Nederlandse omgaan met zakelijke teksten en busbeoordeling Sum Coutinho 1994 166 blz isbn 90 6283 953 3 f29 50 afbeelding in lezen in vijf stappen de didactische ontwikkelingen in het leed de leerling en zullen de vijf elkaar opvolgende vaardigheden onderwijs van de afgelopen ruim stappentijdsindeling zal de leerling in de vijf jaar vragen volgens Hendrix en Hulshof de korte vorm moeten zetten het moet leer om een nieuwe praktische en theoretische lijnen duidelijk worden dat er een verband onderbouwde aanpak van zakelijke teksten in bestaat tussen beginnend studerend lezen en het schoolvak Nederlands in hun boek lees het samenvatten van teksten en de vragen en de handleiding presenteren zij een leesprocedures bij een tekst afzonderlijke vaardigheidsprocedures of leesstrategie van vijf stappen waarin heden worden geïllustreerd de zes tot goedgedeelte gekozen deelvaardigheden in een overzicht moeten leren toepassen en beheren om te worden koepelend en zinvol verband geplaatst zijn de slotte een goede lees- en studievaardigheid te bepalen de strategie voor het lezen van zakelijke ontwikkelingen volgens Hendrix en Hulshof teksten en is gebaseerd op resultaten van onderzoek op die manier dat bij het zoeken naar het lezen van zakelijke teksten de vak Nederlands iets te leren valt dat niet kenmerkend is voor de basisonderwijs en de alle en bij Nederlandse zinnut heeft maar dat voorstellen van de cven ten aanzien van lees en sprake is van bruikbaarheid voor andere vaardigheden in het nieuwe eindexamenprovakken transferprogramma voor havo en vwo cven 1991 de auteurs beschrijven en demonstren in doelgroep hun boek de route van het trainen van deelvaardigheden naar het leren gebruiken van met de praktische didactiek richten de auteurs een omvattende strategie een groot deel van zich allereerst op aankomende docenten het opgenomen demonstratiemateriaal is Nederlands maar zij zijn er terecht van overge

tes t in werkgroepen van de universitaire tuigd dat ook docenten moderne
vreemde l e rarenopleiding n e derl a nds aan de rijksuni talen veel bruikbaar in
leesvaardigheid neder versiteit leiden of delen van het materiaal in lanrls zullen
aantreffen voor hun leesonderwijs de klas zijn uitgeprobeerd of alleen op d e uni
zij merken verder in het voorwoord op dat versiteit wordt niet duidelijk ook docen-
ten tevens docenten van de opleidingen nut tea ms die de cito eindexame ns neder-
lands tige tips in het boek kunnen vinden voor het voor havo en vwo opste ll en
hebben delen verbeteren van de studievaardigheid van hun van de voorgestelde
methode uitgeprobeerd studenten mijns inziens kan het boek voor dat deze in-
stellingen daarvoor de gelegenheid een veel grotere groep leerkrachten nuttig kre-
gen is niet zo verwonderlijk zij vormen zijn de voorgestelde leesdidactiek voor me
t 1995 6 moer 285 name de tweede fa s e va n het voortgezet zakelijke tekst e n in
de praktijk van alle dag e n onderwijs is vakoverstijgend dat bete kent dat binn e n
het klassikal e onderwijssy s teem komt de sectie nederlands e en didac ti e k te
bieden erop neer d a t leerlingen blijk moeten geve n heeft die bij een brede invo-
ering in de school van hun vaardighe id een te kst zelfs tan dig t e een serieuze bij-
dra ge kan leveren aan het zelf int erpreteren te analy seren en te b e oord e l en
standig l eren le zen verwerken en beoordele n p z6 van zakelijke teksten hendrix
en hul shof voordat he ndrix en hul s hof in het omvang geven in hun boek hela a s
geen aanwijzing en rijke hoofd stuk 5 de vijfs tapp e n pro ce dure voor d e wijze
waarop de dida ctiek op s cholen demonstre ren ga an zij in hoofds tuk 4 in op
vakoverstijgend kan word e n ge re alise erd zij ee n aant a l kwesties rond d e di-
da c tiek va n l ees we ten natuurlijk ook wel dat op v ee l s cholen vaardigheid z e
zijn bepale nd voo r d e voorge d e barri e res tu s sen s ecti es ni e t zo eenvoudig
s t elde lees procedure in d e p a rag raa f didac zijn te doorbreken al met al zijn
het we e r tische kw es ti es kom ik hi erop te rug do c ente n n e derl a nds die m
et veel e nthou in hoofdstuk 6 g aa n de a ute urs in op d e siasme e en a rbeidsin-
tensieve taak moge n uit praktijk van h et lees ond erwij s op dit mom ent vo eren
in ho ofds tuk 7 z ett e n zij d e t oeko msti ge ont ik wee t dat e r scholen zijn di e
op h et terrein wikkelingen op een rij gerel a t e erd aan d e v a n h et leesvaardi g
h e ids onderwij s de sc hei k erndo e l e n l eze n in de basisvorming en aan ding
van vakken pro beren te do o rbreken van d e eindt erme n voor l ees vaardigh eid
voo r uit de gebruikte methode voor de ba si svor xnvo en vwo in h et nie uwe eind
exam enp ro ming de s ectie n ed e rland s van d e wa ezen gramma v o lge ns he t
c v ety ra pport in da t burg te le ek groningen bijvoorb eeld maakt hoofds tuk
wordt duid elijk dat to e k o msti ge e en reader van de in d e l e erg a ng a n geb
oden ontwikke linge n h e t moge lijk m a ken l ee rlijn en werkwijze e n verzorgt e
en aantal trainingen uit te z etten dus in prin c ipe longitudin aa l te vo o r coll e
ga s van d e za a kvakke n w a arna m en we rk e n in he t slo thoo fdstuk 8 i s in
een tot aa l tenslott e be sluit op e en uniforme manier met overzi c ht d e h el e vi-
jf stapp en pro ce dure uit lee rt ekst en of zakelijke teksten om te gaa n gew erkt
aa n de hand v a n een te kst ove r uit enkele mondelinge rapportage s van c o ll e
dove ntaal ga s kan ik voorzi c htig c onc lud e re n dat l eerlinge n door e en
breed ge dragen a a npak naar een samenhangende procedur e van zake lijke t e
kst en me er zi cht krijge n o p hun eigen lee svaardigheid e n m a nier van l e ze n

h e ndr ix e n hul s ho f d em o ns treren o p een e n dat hun leerpre s taties gemid-
deld ge nome n h eldere e n ove rtui ge nd e manier de vijf licht s tijge n stapp e n
pro ce dure a a n d e h a nd van drie uitwerkingen voorzi e n van toeli c ht e nd c
om de inhoud van het boek m e nt a ar st aa n zij h et m ees t s til bij stap c stu d
ere nd l ezen e n same nvatt e n en n ve rwer na de inleiding geven de auteurs in
hoofdstuk kin g e n b eo ord elin g o mdat d eze s ta pp e n van 2 een overzicht van
de belangrijkste ontwik groot b elang zijn v o or de s tudi eva ardigh eid kelingen
in het denken over het leesonderwijs in de s t a pp e n n voorb ere iding en s e e rs
t e zij stellen vast dat in de afgelopen vijfen l e zing vindt d e o ri entati e o p h e t
th ema en d e twintig jaar de aandacht in het leesonderwijs is t ekst pl a ats door
mond elin g o f sc hrift elijk verlegd van moeilijkheden op zins en alinea a chter-
grondinfo rmatie te geven ove r d e niveau naar kenmerken van de hele tekst naar
communicatieve context va n de tek s t de bro n opbouw en samenhang en argu-
mentatie van d e tek s t de ac ht ergro nd van de aut eur h et kortom een on-
twikkeling in de richting van the ma e n toeli c htin g van b elang rijke begrip een
meer functioneel communicatieve bena p en hi e rm ee wordt de vo o rkenni s va n
l eer dering van tekstbegrip lingen gemobilise erd ik werk in d e bove n in hoofds-
tuk 3 maken hendrix en huishof bouw al enke l e j a re n me t ee n d erg e lijke
duidelijk van welke algemene doelstelling introductie van teks tmate riaal zij he t
d a n dat voor het lezen van zakelijke teksten zij uit he t vee lal gaat om geiso
leerde t ekst e n het gaan schools begrijpend studerend lezen van g evolg van zo n
voorb ere iding m ees tal in d e 286 moer 1995 6 aandachtsturende richtvragen bij
de interactieve analys e interactieve tekstanalys e top down aandachtsturende ric
htvrage n bottom u p titel welke informatie biedt de titel en ondertitel welke infor-
matie bi e den eventuele tussenkoppen zijn het aandachtttrekker s of m arkeerders
van de inhoudelijke structuur inl eiding tot welke voorl o pige b e palin g van d e
them a tiek kom j e op b as is van gegeve ns in tit e l e n e erste alinea s tot welke
voorlopi ge probleemstelling kom j e nu sl o t waarop wijzen d e la a tst e a lin ea s
t en aa nzi e n va n th e ma probl ee ms t e lling e n co nclu si e c q oploss in g
sluite n de gegeve n s uit de e e rste en laats te alin ea s duidelijk op elkaar a an t
en teken va n ee n jui s t e marke ring van inl eiding e n slot of is h e rle zing c q h
erind elin g noodza k e lijk midde ndeel we lke zijn d e g ro te inh o udelijke d e le
n van h et midde n gedee lte va n de teks t ond e r s t e unt h et middengedeelte va
n de t ekst d e bevindingen ui t titel inleiding slot we lke co n se qu e nti es moe t
ee n na d ere analyse va n h et midde n ge d eelt e eve ntu eel h e bben voo r de
formul ering van de problee m s telling en d e typ e rin g van de tek s t eva lu a ti e
we lke bijzond e rh ed en vertoont d e teks t na analyse w a t betreft inhoud op-
bouw samenhang tekstsoort we lke co n sequ e nti es h ee ft da t vo o r d e samen-
vattin g afbeelding 2 riclitvragen bij interactieve tekstanalyse vorm van ee n klass
egespre k is dat l ee rlin gen een sam envattin g van d e te kst kunn e n maken zi c
h o ntw ikk el e n tot ac tievere l e zer s di e al in d e tweede uitwerki ng de mon
streren zij ho e l ez e nd vrage n di e d e te ks t opro e pt prob ere n leerlingen aan
de hand van me e r t ek s ton af te b ea ntwo ord e n h e t l ezen wordt daarmee
hankelijke vrage n niet de t eks t als geh eel om een vorm va n c ommuni catie d e
ee rs te l ezing kunnen gaan in de laatst e uitwerkin g l a t en van de tek s t i s op

te va tte n als e en ee r s te h endrix en hui shof zi en hoe een int erac ti e ve vo o rbereiding op n og te ve rri c hte n l ees ta k en analys e top down bo ttom up van e en t eks t d e stapp e n c e n n represent er e n lezen a ls kan word en gemaakt d e ke rn van een de rge studievaardigheids dri e uitw e rkingen di e lijke analy se is een sc h ema met na n rla cht h e ndri x e n huishof g e ven maken duidelijk s tureti de richtvragen h e t sch e ma biedt leerlin hoe vanuit het train e n van deel-va ardigh eden ge n houvast en helpt lee rli ngen ook bij he t to egew e rkt kan wo rde n naar e e n zelfsta ndige b eoordel e n van de uitg e vo erde a naly ses pro ce dur e voo r tekst a n aly se in de eer s t e uit we rkin g late n de aut e urs zien hoe l eerlingen h et is de b edo e ling dat e e n geo efe nde l ez er met behulp van infor- matie verkre g en uit vra zo n intera cti eve tekstanaly s e vooral in het gen die bij e en tek s t ges teld zijn en m et de hoofd uitvoert e n al werk e nd e alleen de re- sul antwo o rden op vragen na ar de elvaardigh e den taten van de b elangrijkst e onderdelen noteert r995 6 moe r 287 hendrix en huishof merken nog op dat en nie uw nederlands e n bovenb o u w m e th od es afhankelijk van h e t lee s do el d e analyse als taaldaden over e ts wee r en pijler beknopt glob aal of gedetai ll eerd kan zijn zij concluderen ve rder d a t de leer de laatste stap in de proc e dure stap e andere psyc hologisch e opv a ttingen over de wa arde activiteiten leidt tot een verdere ve rwerking van het vo o rspellend leze n en het kunnen e n uitdieping van het thema diver s e sc hrijf hante ren van le ess strategi ee n hun uitwe rki n g en s pre e kvaardigh e ids take n kunne n hi e rin hebb en geh a d op de huidige pra ktijk van h e t ond e rgebracht worden de aute urs no em en in omgaa n met zakelijke te ks te n en uit onde r dat verband het volgende idee het thema kan zo ek naar cognitieve proc essen die zich in het bij s tap n vo orbereiding geintrodu ce erd hoofd v a n de l e z er voltrekke n is kom e n vas t word e n door l ee rling en opdracht t e g even te s t a an dat ee n goed e en ge o e fe nde l e z er zi c h een co n ce ptu a li se re nde t e ks t t e ma ke n en onde r s ch e idt van ee n minder goed e l e z er da arin hun idee en d e re e d s aanwe zige k e nni s door de wijz e wa a rop informa ti everwerkings t e verwoord e n deze te ks ten mo e t en strate- gi een worde n g e ha nteerd strat e gi ee n be wa a rd word en n a h et l ez en van de ver kunn en aa ngeleerd en verb ete rd worde n e n sc hille nde t eks t e n over h e t th e m a j b v kunn en e en zwakk e l e z er veel h ouvas t geve n ka n een geri c ht e sc hrijfopdrac ht de we rk wa t uite ind e lijk bij voldo e nd e oe fe nin g ka n zaamh e de n met betre kking tot het th e ma l eide n tot verb e t e ring e n v erko- rting va n de afronden in ie d er g e val zou d e leerling dan l ees pro c edure c omm e nta ar kunne n geve n op de in de eerste h e t i s niet van ge rin g belan g da t h e ndri x en s chrijfopdr a cht door h e m ve rwo o rde idee e n huis hof hi e r wij zen op ho uv as t vo o r zwa kke p 72 73 l e z e rs e n een m ogel ijke ve rkort- ing e n p er leesonderwijs dat tot do el h eeft l ee rling en te so onlijke b ijstelling va n e en l ee s str a t egi e o f l e re n hoe zij moe ilijke te kste n moete n aan lee s pro ce du re want d e kritie k op d e door h en p a kke n zal volge ns hendrix en hui sho f voo rges t elde o mvatte nd e pro ce dure zou kun zov eel mogelijk th e matisch c ur sori s ch opge n en zijn da t di e vee l t e tijdrove nd e n te s tu zet moeten zijn met a ls einddoel ee n l ees rend i s wa a rdoor l eerlinge n al sn el a fh a ke n en procedure afges te md op zelfs tandig leze n de weinig zelfst andig of

zelfontdekkende leerencursorische opzet is nodig om deelvaardigheid mijn e rva
ring met het aanbieden van een hede te trainen met het oog op de verwer
kerleesprocedure aan mijn havo en vwo leerkin g en vooral de beoordeling
van de tekstling die een heel eind komt in de ricting inhoud is werk en
roet teksten rond een van de procedure die beschreven en verantwoord
the ma noodzakelijk dergelijk onderwor d is in leesvaardigheid nederlands
is dat wij smot inhoudelijk en didactisch op een leerlingen in de rdaa d
na verloop van tijd hun bepalde manier opgezet worden zij verwijgen
leeshandeling ontwikkelen met name z en uit eraard naar hun eigen vo org
este lde de meer geofende en sterke leerling en heb procedure en bijlage
2 in hun boek theorie ben van meet af aan veel moeite met het el emente n
leesvaardigheid onderwijzen daar dwingend volgen van des ta ppen in de
proce in zijn de theoretische kernpunt en bij de door dure vooral omdat het
hunen eigen manier van de auteurs beschreven procedure vanuit het werke
n doorkruisen zij vanwege hun geoe pectieve van de do centgegeven
fendheid en toch al goede pres tates geven verbetere ring en zi en het rige
ide gebruik late n deelvaardigheden en leesprocedures ma ken van in een leer
gang aan gebo de n procedures of strategieen is dan ook zeer af te h endrix e
n huishofconstatie ren en meer raden dat frustreert leerling en die in
middels functioneel communicatieve benadering van een succesvolle leer
ofleesstijl hebben onttekstbegr ip in het voortgezet onderwijs in wikkelde
norme en aantal nie uwe leergangen voor de basis in mijn visie gaat het aan
reiken van proce vorming en de bovenbouw is die benadering dures die v o
oral de wat zwakkere lerlingen van te kstbegrip goed terug te vinden hen
tot steun kunnen zijn beslist niet in tegen een drix en huishofnoem en in
dat verband van de uitgangspunten van de tweede fase basisvormingsme the
odes zoals goederlands begel eid zelfstandig en zelfontdekkende leren 288
moer 1995 6 theorie elementen leesvaardigheid onderwijzen orientatie stapp en
a en bi het doel van de lessen aangeven 2 kennis making met het thema door
voorkennis te mobiliseren en of aan te knopen bij de inhoud van de reeds bes
proken teksten over het aan de orde zijnde thema 3 het in zijn gehele laten
lezen van de nie uwe teksten in normaal tempo 4 struikelblokken met betrek
king tot de teksttoegankelijkheid wegnemen het doordringen in de wereld van de
tekst stap c s analyse door deelhandelingen gestuurd vaststellen van them a
s belangrijke betekenissen verschillen relaties de tekststruc tuur schrijfdo
el en en stijlmidde len via de kstafhanke lijke vragen bottom up 6 analyse aan d
e hand van rictvragen zelfstandig verricht vaststellen van de thema s het ce
ntrale probleem en de conclusie van de te bespreken tekst a an de hand van
het middendeel via teksten afhankelijk rictvragen top down 7 het late n
producteren van een bij de analyse aan sluitende samenvatting verwerking en
beoorde ling in het verlengde van en op basis van eerder gelezen materiaal s tap
d 8 vragen stellen die qua gedrag een be roep doen op toe passing van ke
nnis en qua inhoud op de eigen schappen van het thema 9 vragen stellen
die qua gedrag een be roep doen op toe passing van kennis en qua inhoud op

kwesties problemen en of benaderingen niet berekening tot het thema i.o.v. vragen stellen en die qua gedrag een beroep doen op beoordeling en qua inhoud op de eigen schappen van het thema i.o.v. vragen stellen en die qua gedrag een beroep doen op beoordeling en qua inhoud op kwes-ties problemen en of benaderingen met betrekking tot het thema 12 gegeven s uit de tekst confronteren met de kennis van de wereld bij de leerlingen ter bijstelling daarvan afrondings-tap 1.3 commentaren en opvattingen van leerlingen evalueren en integreren in een nieuwe visie op het desbetreffende thema 1.4 een gerichte schriftelijke opdracht geven aan sluitend bij de punten 2.8 tot en met 12 afbeelding 3 theorie leren lezen leesvaardigheid onderwijzen volgens de auteurs moeten leerlingen zich er het fundamenteel onderwijs uitsluitend deel van bewust zijn dat ze een leesproceduur vaardigheidstraining moet inhouden dat zou moeten leren hanteren en dat ze daartoe eerst een onjuiste interpretatie zijn van de kern door een aantal leervaardigheden moeten beheersen lezen voor de basissvorming s en p. 26 Hendrix en Hulshof zien de samenvatting als ik me en dat leerlingen de mees te deel afsluiting van het zelfstandig interpreteren en vaardigheden toch aan het einde van de basis analyseren van een tekst zij formuleren twee vormen zullen moeten beheersen dit impli-doelstelling en voor de samenvatting waarin ceert dat de bovenbouw didactiek zich vooral leerlingen inzichten samenvoegen in een moeten richten op het zelfstandig interpreteren nieuwe tekst dat komt volgens hen en erop een analyse van teksten dat wil niet zeggen het volgende de gedachtegang in een uit dat ik van mening ben dat de lesvaardigheid in eenzetting of beschouwing zo beknopt moge 1995: 6 moer 289 lijkt weergeven of de essentie van een betoog stent te leren verwerken en beoordelen s tap de hoofdspraak hoofdargumenten en con zullen ook te kstonafhankelijke vragen conclusie in een in go ed nederlands geschreven beantwoorde moeten worden tekst kunnen weergeven met name de twee laatste genoemd de componentering van de doelstellingen en van de leerprocedure s tap de verwerle-lesvaardigheid geven de auteurs twee doelkingen en beoordeling vallen vooral onder de stelling en bij s tap n verwerking en beo orde s tudi evaard igheden Hendrix en Hulshof merling uit hun vijf stappen procedure ken terecht op dat het beoordelen en verwerken kunnen onderkennen en kunnen benoemen van teksten in de huidige praktijk in het men van wezenlijke eigenschappen ontwikkelde te onderwijs vaak achterwege blijft kelingen opinies en dergelijke met betrekking de aan geboden tekst en s taan meestal op zich tot het gekozen thema in nieuw voorgelgd zelfde auteurs zijn van mening dat als leer tekstmateriaal lingen zelfstandig een tekst inhoudelijk willen het kunnen geven van een oordeel s ta ndpunt verwerken erthe matisch cursorisch gewerkt over een aantal belangrijke kwes-ties rondom moet worden op het niveau van verwerking het thema en beoordeling zal de vraagstelling moeten verschuiven van de principies rond de tekst op didactische kwesties bouwen teksten nader de thematische gehetlicht van de inhoud van andere teksten hanteren van een tekst onafhankelijk stent die de leerling over het thema gelezen vraagsysteem heeft lange tijd zo b

ew e ren he eft p 63 6 4 h e ndrix e n hul s h o f a l s e e n s o o r t w a a r m e r k g e
lukki g geven de aute ur s heel he ld er e gedie nd v o o r verni e uwing van h e t
leeso nd e r voorb ee ld en van die and erso orti ge vra a gs t el wij s m e t h et st
ellen van tekstajhankelijke vra ling die nodig i s bij he t verwerke n e n b eo or g
en i s he t imme rs nie t m ogelijk een p roce d el e n v a n tekstinh oud e n d e vi e
r ty p e n vr a dure t e l e re n voor h et z e lfs tandi g le ren le z e n ge n di e zij
ond ersc h eiden doe n een b e ro ep o p va n te kst e n en dat lijkt in ni euwe le er
ga ngen t o ep assing v a n ke nnis e n h et be pal e n va n oor voor de basisvorm-
ing priorit eit te krijgen d e d el en s tandpunt en ik geef e en vo orb ee ld va n
aute urs b epl e it e n ee n c ombinati e van b eid e een ty pe vr aa g waa rbij leer-
linge n op basis van vraagsysteinen die p as t binn e n ee n breed d e gegeven s uit
de t eks t he t antwo ord z elf communicatieve visi e o p het fun c tioneren van mo
e ten formuleren wat zal h et c omm ent a ar t e ks ten in ee n dergelijke breed
communica va n kre e ft zijn op d e door hendrix in h e t tieve b enade ring van t e
k s ten gaat he t om een fr ag m ent ge formul eerd e al ge m en e visi e op b esc
houwende le ze r die oog h eeft voo r aller te kstb e grip l ei verschi llende fa c to
ren di e de sc hrift elijke volg e ns hendrix e n hul s h of wordt in d e co mmunicati
e b e pale n en beinvlo e den p 16 huidi ge ond erwij s pr a ktijk we inig expli c i e
te zoals overtuigingskracht sc hrijfde e le n publieks in stru c ti e ge geve n we ini
g volledi g v oor ge geri c hth e id d es kundigheid a c hte rgro nde n daan als h e t
om s tra teg i ee n gaa t d e l ee rkrac ht bronn e n reac ties e nzovo o r t vanuit d
eze bre d e mo et e erst mondeling hardop de nke nd vo or vi s ie is de l eespro c
edure de el s o ok ontwikke ld do en hoe l eerlinge n een b epaa lde s trategi e en
da a rin pas t nie t allee n een tek s t ona fhanke m oete n toe passe n vervo l ge ns
p as t d e l eer lijk vraagsys t ee m voor he t beno e m en van krac ht d e s trategi e
sa men m e t de le e rlinge n opini es in te kste n bijvo o rb ee ld passe n tekst to e
d e z e vo rm van dire cte in s tru cti e be tre kt afh ankelijke vrage n l eerlinge n
actie f bij de te kst g e l e id elijk tre kt h endri x e n hul s h o f ac hte n een th e
mati sc h d e l eerkrac ht zi c h t eru g e n w o rdt de ve rant curs ori sch e benad e
ring de b est e weg om woorde lijkhe id van d e l ee rling grot e r functionel e e n c
ommunic ati eve a s pe cte n in het l ees ond e rwij s aa n de orde te lat en kome n
conclu s ie in ee n the ma ti sc h c ur so ri sc h e b e nad erin g zull e n in ve rb a
nd met d e int e rpr e tatie en an a met hun bo e k leesvaardigheid nederlands lev
e l y se van de te ks t uite raard t e kstafhankelijke ren h e ndrix en hui s hof e n
bijzonder pr a kti vragen g esteld mo e t en worde n maar om te k sc h e bijdrage
aan de dis cu ss ie o ve r d e ri chtin g 290 moer 1995 6 waarin de didactiek van
de lee svaardigheid ge n vraagt hanteerbaar is het is denkbaar dat zich in de
tweede fase van het voortgezet leerlinge n doordat zij langdurig met een th e on-
derwijs zou kunnen of moeten ontwikke ma bezig zijn uiteindelijk afhaken en gede
len ook al is de door de aute urs voorgestelde motive erd rake n in de praktijk zal
h e t erop procedure voor het lezen van zakelijke teksten n e erkome n en d a ar
wijze n d e auteurs ook voor e en deel zoals zij zelf zeggen gebaseerd wel op dat
een a an tal stappen versneld mo e t op de kerndo el e n l ee svaardigh e id in d e
word e n genomen ba s isvorming toch kan ik mij gezi en h et niveau van de uit-
gewerkte voorbeelde n va n dat beide auteurs deel uitmaakten van de de pro ce

dure niet aan de indruk onttrekken commissie vernieuwing eind examenpro dat zij zich met name gericht hebben op het grammas nederlands taal en letterkunde leesvaardigheids onderwijs in de tweede fase vwo en havo c verris goe d te zien als we d at i s j a mmer en dat heeft mij t even s ver onder a nd er e de tips voor h et a a nl e ren van baa s d inuner s in de k e rndoelen wordt van leesvaardigheden in het eindverslag van de leerlingen in de basisvorming ook gevraagd commissie bezienvety 1991 p 45 de antwoorde te geven op vragen over de relatie commissie zegt namelijk ten aanzien van ana tu sse n tekst en werkelijkheid en de waarde lyse e n b e oord elin g van tek sten dat van de tek s t voor h e nzel f e n anderen v e rwer d e a nalyse proc e dure interactief moet z i j n dat kin g e n b e o o r d e lin g e n ook in de b a s i s wil zegge n mo et b e s t a a n uit h et afwi ssel e nd vorming mo e t e n l e e rlin g e n s tuderend kunn e n gebruike n v a n top down e n bottom up s t r a t e l e z e n e e n global e samenva tting kunnen g i e e n ma ken natuurlijk kan de v o o r g e s t e l d e s t r a t e dat de a n a l y s e a a n d e b e o o r d e lin g vooraf mo e t g i e t o e g e p a s t worden in d e b a s i s vorming die gaan i s e r i m m e r s d e e l s o p g e e n t m a a r d a a r o v e r d a t g l o b a a l l e z e n m e t a a n d a c h t v o o r g l o b a l e w o r d t i n h e t b o e k n i e t g e s p r o k e n w a a r o m v o r m k e n m e r k e n a a n e l k e a n a l y s e v o o r a f g a a t h e b b e n d e a u t e u r s n e r g e n s g e r e p t o v e r d e b r u i k b a a r h e i d v a n d e p r o c e d u r e i n d e o n d e r e e n k l e i n v o o r p r o e f j e v a n d e k o m e n d e v e r a n b o u w e v e n t u e e l k a n d a a r t o e e e n w a t a f g e d e r i n g e n i n h e t h a v o e x a m e n t e k s t b e g r i p s l a n k t e v o r m w o r d e n o n t w i k k e l d o p e e n h e b b e n w e k u n n e n e r v a r e n i n h e t c e n t r a a l a a n d e l e e r l i n g e n a a n g e p a s t l a a t i k z e g g e n e x a m e n 1 9 9 5 e e r s t e t i j d v a k m e e r d a n o o i t m i n d e r a b s t r a c t c o g n i t i e f e n v a a r d i g h e i d s w e r d e n t o e p a s s i n g s v r a g e n g e s t e l d w a a r b i j v e e l n i v e a u g e b r u i k m a k e n d v a n t e k s t e n d i e l e e s w e r k v a n l e e r l i n g e n w e r d g e v r a a g d v r a g e n a a n s l u i t e n b i j h e t n i v e a u e n d e l e e f w e r e l d v a n n a a r f u n c t i e s v a n t e k s t d e l e n k w a m e n n i e t d e z e l e e f t i j d s g r o e p m e e r v o o r v r e e m d g e n o e g w a s d i t w e e r w e l d e b e s c h r e v e n s t r a t e g i e i s o p h o o f d l i j n e n h e t g e v a l i n h e t t w e e d e t i j d v a k g e e n v e r n i e u w i n g h e t i s e e n u i t b o u w i n g v a n i n d e u i t w e r k i n g v a n d e p r o c e d u r e h e b b e n z o l a n g z a m e r h a n d a l g e m e e n g e a c c e p t e e r d e h e n d r i x e n h u i s h o f o p e e n v o o r t r e f f e l i j k e o p v a t t i n g e n o v e r s t r a t e g i s c h h a n d e l e n d o o r m a n i e r g e d e m o n s t r e e r d h o e d e l e e r k r a c h t l e e r l i n g e n h e t v e r n i e u w e n d e a s p e c t i n d e h a r d o p d e n k e n d p r o c e d u r e s k a n v o o r d o e n v o o r s t e l l e n v a n h e n d r i x e n h u i s h o f z i t n a a r e e n l e e r g a n g v o o r d e t w e e d e f a s e k a n d i e m i j n o o r d e e l v o o r a l i n h e t p l a a t s e n v a n t e k m o d e l l e r e n d e t a a k v a n d e l e e r k r a c h t o o k g r o s t e n i n e e n b r e d e c o m m u n i c a t i e v e c o n t e x t t e n d e e l s o v e r n e m e n d e a u t e u r s g e v e n d a a r d u s g e e n g e i s o l e e r d a a n b o d v a n t e k s t e n h u n p r i m a v o o r b e e l d e n v a n d o o r d e m a n i e r w a a r v o o r s t e l o m t e k s t e n o v e r t a a l b e s c h o u w e l i j k e o p z i j v r a g e n a n a l y s e r e n e n b e c o m m e n t a r e n o n d e r w e r p e n a a n t e b i e d e n l i j k t e e n s e r i e u z e r i e n p o g i n g o m t e g e m o e t t e k o m e n a a n v e e l i n h e t b o e k v i n d e n l e e r k r a c h t e n v o l d o e n d e g e u i t e w e n s e n h e t s c h o o l v a k n e d e r l a n d s e e n s u g g e s t i e s o m d e v e r n i e u w d e l e e s d i d a c t i e k u i t m e e r e i g e n g e z i c h t t e g e v e n d e a a n z e t d i e i n t e p r o b e r e n d a a r m e e i s l e e s v a a r d i g h e i d n e d e r d a t o p z i c h t i s g e d a a n i n d e h a v o m e t h o d e d e l a n d s e e r d e e n p r a k t i j k d a n e e n t h e o r i e r o d e d r a a d i s d a a r v o o r i l l u s t r a t i e f b o e k h e t d o e t m e e r d a n s l e c h t s d e o n t w i k k e l i n g v r a a g m e o o k w e l a f i n h o e v e r r e d e p r o b l e m e n v a n d e l e e s d i d a c t i e k v a n d e a f g e l o p e n c e d u r e

die nog a l w a t handelinge n van leerlin 25 jaar beschrijven hoewel de beknopte
e n 1995 6 moer 291 heldere wijze waarop hendr ix en hulshof dat foru m ook in
hun boek doen respect afdwingt ik ben nieuwsgierig naar onderzoeksresultaten
van uitwerkinge n van de procedure door le er lingen in de bovenbouw aartje van
dijk liter atuu r in reactie op uw reactie het cv en rapport eindverslag van de com-
missie vernieuwing eindexamenprogramma s nederlandse taal en letterkunde vwo
en h a v o den haag een a ute ur di e ietwat ongebruikelijk rea r99i geert op een r
e cencie zoals a florijn op de bespr e king van de regels van het ne de rlands door l
zijlmans moer 1 995 4 p 186 189 staat voor zijn werk dat moet gezegd wor den in
zijn r e actie n eemt florijn en pass ant e en r e cencie van mij in leve nde talen nr
496 janu ari 1 995 p 52 55 me e ook ik s ta voor mijn w e rk en daarom wil ik kort
reage ren in die recensie b espreek ik dri e granuliatica s be stemd voor onderwijs
aan volwassen a nders talig en waarond e r de rege ls van h e t ned erlands in mijn
be s pre king li gt het accent op de bruikb aa rh eid van de drie grammatica s in h
e t tweed e ta a lond e rwij s en in h et bijzond er in communicati e f tweede taalon-
derwijs de c e n trale vr a ag is of e r in d e ve rs c hi lle nde vorm en van volwasse-
nen e du c ati e effectie f met deze grammatic a s gewerkt zal kunn e n word e n
en deze be nadering bevalt florijn kenn elijk nie t hij zi et graag e en bespreking
zoal s di e van zijlmans waarin met name ingegaan wordt op de inhoud van de
grammati c a op welke wijz e de onderwerp en b esproke n wo rde n welke onder-
we rpen ontbrek e n enzovoort dat was ook een mogelijkheid geweest d at ik daar
nie t voor g ekoz en h e b is geen re den om mijn b espreking af te doen als een
aankondiging door iem and die niet goed thuis is in d e materi e dat is ni e t e e n
pa sse nde rea c tie voor iemand di e staat voor zijn we rk 292 moer 1995 6